

معماری معابد مایا

تاتیانا پراسکوریاکوف
ترجمه حسین سلطانزاده

معماری معابد مایا

تألیف و طراحی: تاتیانا پراسکوریاکوف

ترجمه: حسین سلطانزاده

انتشارات چهارطاق، ۱۳۸۴

تمدن مایا یکی از عالی‌ترین تمدن‌های امریکای میانه در دوران کلاسیک بود. سرزمین مایا در بخش وسیعی از مکزیک، گواتمالا، هندوراس و السالوادور کنونی واقع بود. تمدن آنان در حدود ۱۵۰۰ پیش از میلاد شکل گرفت و تا حدود ۱۵۲۰ میلادی که اسپانیایی‌ها به قلمرو آنان تجاوز و حمله کردند، پایدار بود.

با وجود آنکه تمدن مایا در برخی از زمینه‌ها بسیار ساده و ابتدایی بود، اما در عرصه‌ی معماری بسیار پیشرفته بود و آثار باقی مانده حاکی از نوعی معماری تکامل یافته آیینی است که به صورت عمده برای برگزاری مراسم آیینی مورد استفاده قرار می‌گرفت. بسیاری از مراسم و جشن‌های آنان با رویدادهای کیهانی مرتبط بود، به همین سبب در زمینه‌ی نجوم به پیشرفت‌های شگرفی دست یافتند، چنان‌که برای مثال آنان یک سال خورشیدی را معادل ۳۶۵/۲۴۲۰ روز محاسبه می‌کردند که تنها به اندازه‌ی ۰/۲۰۰۰ از محاسبه امروز کمتر بود، چون طول واقعی سال خورشیدی ۳۶۵/۲۴۲۲ روز است.

بسیاری از معابد مایا به صورت یک زیگورات ساخته می‌شدند. معابد نخستین به شکل زیگورات‌های ساده و کوچک و معابد دوره‌های نهایی به صورت زیگورات‌های بسیار مرتفع ساخته می‌شدند. مراکز شهری آنان غالباً به شکل یک مرکز آیینی بزرگ متشکل از چند زیگورات، میدان‌هایی برای برگزاری مراسم، یک یا چند کاخ و در مواردی فضاهای تجاری، ساخته می‌شد. بسیاری از معابد و سایر ساختمان‌های مهم مایا از جمله بسیاری از کاخ‌های آنان متناسب با اهداف و کاربردهای نجومی طراحی و ساخته می‌شدند و از آنها برای محاسبه و حفظ زمان‌ها و اوقات مقدس استفاده می‌کردند. از این جهت به برخی از بناهای آیینی کهن ایران شباهت داشتند. چنان‌که بسیاری از چهارطاقی‌ها و کاخ‌ها از جمله برخی از کاخ‌های واقع در صفه تخت جمشید (پارسه) متناسب با کارکردهای نجومی طراحی و ساخته می‌شدند.

در برخی از زیگورات‌ها مقبره‌ی یک کاهن یا شخصی عالی مقام قرار داشت که در بعضی از نمونه‌ها آن را در اتاقی در بالاترین نقطه معبد قرار می‌دادند. در برخی از زیگورات‌ها، مقبره در درون زیگورات جای داشت، وضعی همانند اهرام مصر، که شاید به سبب توسعه و تحول و گسترش معبد، چنین اتفاقی روی می‌داد. چنان‌که در چند مورد، شواهدی از چگونگی توسعه یک معبد وجود دارد.

کتاب معماری معابد مایا، به سبب داشتن بیش از هفتاد نقشه، عکس و پرسپکتیو بازسازی شده و شماری طرح از عناصر و نمادهای مایا، نسبت به معرفی معماری و تمدن مایا از زبان و بیانی ساده و در ضمن گویا و سودمند برای همه علاقه‌مندان به فرهنگ‌ها و تمدن‌های کهن برخوردار است.